Eduskunnan lakivaliokunta Dnro L2023-9 1(2)

1.2.2023

Lausuntopyyntönne: Lakivaliokunta 2.2.2023: U 105/2022 vp

U 105/2022 VP VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ EDUSKUNNALLE KOMISSION EHDOTUKSESTA NEUVOSTON ASETUKSEKSI TOIMIVALLASTA, SOVELLETTAVASTA LAISTA, PÄÄTÖSTEN TUNNUSTAMISESTA JA VIRALLISTEN ASIAKIRJOJEN HYVÄKSYMISESTÄ VANHEMMUUSASIOISSA SEKÄ EUROOPPALAISEN VANHEMMUUSTODISTUKSEN KÄYTTÖÖNOTOSTA (VANHEMMUUSASETUS)

Pyydettynä lausuntona Suomen Asianajajaliitto (jäljempänä ”Asianajajaliitto”) esittää seuraavaa.

Yleistä

Vanhemmuusasetusehdotuksen tarkoituksena on yhdenmukaistaa vanhemmuuteen liittyvät kansainvälisen yksityisoikeuden säännöt EU:ssa.

Pääasiallinen tavoite on, että yhdessä EU-valtiossa vahvistettu vanhemmuus olisi tunnustettava muissa EU-valtioissa ilman erityistä menettelyä. Ehdotuksella täydennetään muita sovellettavia EU:n kansainvälisen yksityisoikeuden sääntöjä.

Vanhemmuutta koskeva asetusehdotus on tärkeä ja tarpeellinen väline lasten oikeuksien toteuttamisessa ja lasten ja vanhempien välisen suhteen tosiasiallisessa tunnustamisessa rajat ylittävissä tilanteissa. Asetuksen aikaansaaminen on siten perusteltua ja kannatettavaa.

Asetusehdotukseen sisältyy kuitenkin myös seikkoja, joita on jatkoneuvottelujen kuluessa selvitettävä ja täsmennettävä.

U-kirjelmä

Valtioneuvoston U-kirjelmä on erittäin hyvin ja perinpohjaisesti laadittu.

Erityisesti sen jaksossa 9, Valtioneuvoston kanta, esitetyt kommentit vastaavat valtaosin Asianajajaliiton näkemystä asiassa.

Siten jatkoneuvottelujen kuluessa olisi sääntelyssä erityisesti täsmennettävä asetuksessa tarkoitettua jaottelua kansallisiin ja rajat ylittäviin tilanteisiin.

On myös selvitettävä, soveltuisiko asetus vanhemmuuden vahvistamiseen myös syntymättömän lapsen osalta, kuten valtioneuvostokin huomauttaa. Mikäli soveltuisi, tulee erityisesti selventää, mitä tämä käytännössä tarkoittaisi.

PL 194, FI-00101 Helsinki
PB 194, FI-00101 Helsingfors
Mikonkatu 25, FI-00100 Helsinki
Mikaelsgatan 25, FI-00100 Helsingfors
puh. +358 (0)9 6866 120
info@asianajajaliitto.fi
info@advokatforbundet.fi
asianajajaliitto.fi
advokatforbundet.fi

Neuvottelujen kuluessa tulee myös varmistua siitä, että asetusehdotukseen sisältyvä tuomioistuimen määritelmä kattaa sekä suomalaiset varsinaiset lainkäyttöelimet että suomalaiset vanhemmuutta koskevia hallintopäätöksiä tekevät hallintoviranomaiset. Tämä erityisesti, koska lähes kaikki vuosittain vahvistetuista vanhemmuuksista vahvistetaan Suomessa tunnustamisen ja sen jälkeisen hallintoviranomaisen vahvistamisen perusteella.

On perusteltua, että neuvotteluissa pyritään vaikuttamaan siihen, että toisilleen rinnasteisia toimivaltasäännöksiä karsitaan tai ainakin ryhmitellään eri tavoin. Kansalaisuutta koskevan liittymän ei tulisi olla rinnasteinen asuinpaikkaliittymään nähden. Kansalaisuuden nostaminen merkittäväksi liittymäksi olisi paluuta menneeseen aikaan. Muissa EU:n perheoikeuden alaan kuuluvissa asetuksissa kansalaisuuteen perustuvista liittymistä on pyritty luopumaan tai tekemään se toissijaiseksi. Yleisestikin kansainvälisessä yksityisoikeudessa on siirrytty kansalaisuudesta asuinpaikkaan merkittävimpänä liittymänä.

Asianajajaliitto katsoo kuitenkin, valtioneuvoston kannasta poikkeavasti, että asetusehdotuksen 17 artiklaa, sovellettava laki, täydennettäisiin. Vanhemmuusasia saattaa tulla ajankohtaiseksi vuosien tai vuosikymmentenkin kuluttua lapsen syntymästä, eikä lapsella tai synnyttäneellä henkilöllä välttämättä ole tuolloin syntymämaahan enää mitään liittymiä. Mahdollisesti maata ei edes tiedetä. Muutoinkin olisi perusteltua pyrkiä siihen, että tuomioistuinvaltion laki tulisi useimmiten sovellettavaksi laiksi. Vieraan valtion lain soveltamisesta voi aiheutua erilaisia ongelmia niin tuomioistuimelle kuin asianajajillekin. Näin menettely helposti pitkittyy sekä nostaa kustannuksia. Vieraan valtion lain aukoton selvittäminen on myös vaikeaa ja saattaa uhata osapuolten oikeusturvaa ja oikeusvarmuutta.

Helsingissä 1. päivänä helmikuuta 2023

SUOMEN ASIANAJAJALIITTO

Niko Jakobsson
Suomen Asianajajaliiton pääsihteeri

LAATI

Asianajaja Hilkka Salmenkylä, Helsinki

Suomen Asianajajaliiton lausunnot valmistellaan oikeudellisissa asiantuntijaryhmissä, joiden toiminnassa on mukana noin 120 asianajajaa. Tämä lausunto on valmisteltu perhe- ja perintöoikeuden asiantuntijaryhmässä.